DOMSTOLENS DOM (Sjette Afdeling)
11. juni 1998 *

I sag C-275/96,

angående en anmodning, som Kammarrätten i Sundsvall (Sverige) i medfør af EF-traktatens artikel 177 har indgivet til Domstolen for i den for nævnte ret verserende sag,

Anne Kuusijärvi

mod

Riksförsäkringsverket,

at opnå en præjudiciel afgørelse vedrørende fortolkningen af en række bestemmelser i Rådets forordning (EØF) nr. 1408/71 af 14. juni 1971 om anvendelse af de sociale sikringsordninger på arbejdstagere, selvstændige erhvervsdrivende og deres familiemedlemmer, der flytter inden for Fællesskabet, og i Rådets forordning (EØF) nr. 574/72 af 21. marts 1972 om regler til gennemførelse af forordning nr. 1408/71, som ændret og ajourført ved Rådets forordning (EØF) nr. 2001/83 af 2. juni 1983 (EFT L 230, s. 6), med senere ændringer ved Rådets forordning (EØF) nr. 2195/91 af 25. juni 1991 (EFT L 206, s. 2),

har

* Processprog: svensk.

DOMSTOLEN (Sjette Afdeling)

sammensat af afdelingsformanden, H. Ragnemalm, og dommerne R. Schintgen (refererende dommer), G. F. Mancini, J. L. Murray og G. Hirsch,

generaladvokat: F. G. Jacobs
justitssekretær: assisterende justitssekretær H. von Holstein,

efter at der er indgivet skriftlige indlæg af:

— Riksförsäkringsverket ved H. Almström, socialförsäkringsombud ved Riksförsäkringsverket

— den svenske regering ved kontorchef E. Brattgård, Udenrigsministeriet, som befuldmægtiget

— den nederlandske regering ved kommitteret J. G. Lammers, som befuldmægtiget

— den finske regering ved afdelingschef, ambassadør H. Rotkirch, Juridisk Tjeneste, Udenrigsministeriet, som befuldmægtiget

— den norske regering ved kontorchef A. Rygnestad, Udenrigsministeriet, som befuldmægtiget

— Kommissionen for De Europæiske Fællesskaber ved juridiske konsulent P. Hillenkamp og K. Simonsson, Kommissionens Juridiske Tjeneste, som befuldmægtigede,

på grundlag af retsmøderapporten,

efter at der i retsmødet den 6. november 1997 er afgivet mundtlige indlæg af Riksförsäkringsverket ved advokaterne A. M. Stenberg og I. Andersson, Stockholm, af den svenske regering ved E. Brattgård, af den nederlandske regering ved konsulent M. Fierstra, Udenrigsministeriet, som befuldmægtiget, af den finske regering ved juridisk konsulent T. Pynnä, Udenrigsministeriet, som befuldmægtiget, og af Kommissionen ved K. Simonsson,

og efter at generaladvokaten har fremsat forslag til afgørelse den 16. december 1997,

afsagt følgende

Dom

1 Ved kendelse af 6. august 1996, indgået til Domstolen den 14. august 1996, har Kammarrätten i Sundsvall i medfør af EF-traktatens artikel 177 forelagt tre præjudicielle spørgsmål vedrørende fortolkningen af en række bestemmelser i Rådets forordning (EØF) nr. 1408/71 af 14. juni 1971 om anvendelse af de sociale sikringsordninger på arbejdstagere, selvstændige erhvervsdrivende og deres familiemedlemmer, der flytter inden for Fællesskabet, og i Rådets forordning (EØF) nr. 574/72 af 21. marts 1972 om regler til gennemførelse af forordning nr. 1408/71, som ændret og ajourført ved Rådets forordning (EØF) nr. 2001/83 af 2. juni 1983 (EFT L 230, s. 6), med senere ændringer ved Rådets forordning (EØF) nr. 2195/91 af 25. juni 1991 (EFT L 206, s. 2).

2 Spørgsmålene er rejst under en sag mellem en finsk statsborger, Anne Kuusijärvi, og Riksförsäkringsverket (den svenske socialforsikringsstyrelse) vedrørende hendes ret til fortsat udbetaling af sociale sikringsydelser i henhold til svensk

lovgivning, efter at hun var flyttet til Finland uden at have nogen erhvervsmæssig beskæftigelse dér.

3 Anne Kuusijärvi arbejdede i Sverige i elleve måneder indtil den 10. februar 1993. Hun modtog derpå arbejdsløshedsunderstøttelse indtil den 1. februar 1994, hvor hun fødte et barn. Herefter fik hun i henhold til svensk lovgivning udbetalt børnetilskud og forældreydelser (»föräldrapenning«), som udbetales i forbindelse med et barns fødsel, og som er reguleret i kapitel 4 i den svenske lov (1962:381) om den almindelige socialforsikringsordning (lag om allmän försäkring) (herefter »loven«).

4 Ifølge bestemmelserne i lovens kapitel 4 har en forælder i forbindelse med et barns fødsel ret til forældreydelse i højst 450 dage af tiden, indtil barnet fylder 8 år, eller indtil det senere tidspunkt, hvor barnet har afsluttet det første skoleår, såfremt den pågældende uden afbrydelse har været tilmeldt et socialforsikringskontor i mindst 180 dage inden det tidspunkt, da udbetalingen af ydelserne påbegyndes.

5 Det fremgår af den svenske regerings indlæg, at regeringen på det tidspunkt, da aftalen om Det Europæiske Økonomiske Samarbejdsområde (EFT 1994 L 1, s. 1) trådte i kraft den 1. januar 1994 — hvorved forordning nr. 1408/71 blev anvendelig i Sverige — i overensstemmelse med forordningens artikel 5 afgav en erklæring om, at forældreydelser var ydelser i anledning af moderskab.

6 Den 24. maj 1994 meddelte Anne Kuusijärvi det socialforsikringskontor, hvor hun var tilmeldt, at hun agtede at flytte til Finland. Hun spurgte samtidig, om hun fortsat kunne få udbetalt forældreydelser efter flytningen. Den 1. juli 1994 flyttede hun til Finland, men hun fik ikke arbejde i Finland.

7 Anne Kuusijärvi's ansøgning om fortsat udbetaling af forældreydelser, efter at hun var flyttet til Finland, blev imidlertid afslået af Norrbottens läns allmänna försäkringskassa (socialforsikringskontor for Norrbottens län) med den begrundelse, at hun var udvandret fra Sverige til Finland den 1. juli 1994, og at hun var blevet afmeldt hos det svenske socialforsikringskontor den 2. juli 1994.

8 Ifølge lovens kapitel 1, § 3, er de i henhold til loven forsikrede personer dels svenske statsborgere, dels udenlandske statsborgere, som har bopæl i Sverige. En forsikret person, som forlader Sverige, skal fortsat anses for at have bopæl i Sverige, såfremt det er hensigten, at udlandsopholdet højst skal vare et år.

9 Ifølge lovens kapitel 1, § 4, skal en forsikret person være tilmeldt et socialforsikringskontor fra og med den måned, hvor han fylder 16 år, hvis han har bopæl i Sverige, og ifølge § 5 skal han slettes af socialforsikringskontorets register over tilmeldte forsikrede, så snart kontoret bliver bekendt med, at den pågældende ikke længere skal være tilmeldt hos det.

10 Hvad angår betingelsen om bopæl i Sverige bestemmes det i Riksförsäkringsverkets föreskrifter (RFFS 1985:16) om inskrivning och avregistrering hos allmän försäkringskassa (socialforsikringsstyrelsens cirkulære om tilmelding til og afmelding fra socialforsikringskontorer), at en person skal anses for at have bopæl i Sverige, hvis han har sit egentlige hjemsted i landet, hvis han kommer til Sverige i den hensigt at tage varigt ophold her, eller hvis han har til hensigt at opholde sig i Sverige i en begrænset periode på over et år for at udøve en erhvervsmæssig beskæftigelse eller for at studere. Desuden skal en person, som i medfør af forordning nr. 1408/71 har ret til ydelser i henhold til svensk lovgivning, anses for at have bopæl i Sverige, så længe han har ret til sådanne ydelser, også selv om han ikke opfylder de nævnte bopælsbetingelser.

11 Endvidere bestemmes det i Riksförsäkringsverket's cirkulære, at hvis den forsikrede flytter til et andet nordisk land i den hensigt at tage ophold dér i over et år, skal han afmeldes hos socialforsikringskontoret fra og med den dag, han frameldes folkeregistret i Sverige. Når en person, som omfattes af forordning nr. 1408/71, rejser til en anden medlemsstat, skal han dog afmeldes hos socialforsikringskontoret, så snart han i henhold til forordningen skal anses for at være omfattet af lovgivningen i den stat, han flytter til, selv om det er hensigten, at opholdet i denne anden medlemsstat skal være af kortere varighed end et år.

12 Anne Kuusijärvi anlagde sag ved Länsrätten i Norbottens län til prøvelse dels af afslaget på fortsat at udbetale hende de omtvistede ydelser, efter at hun var flyttet til Finland, dels afgørelsen om at slette hende af det svenske socialforsikringskontors register. Anne Kuusijärvi fik imidlertid ikke medhold af Länsrätten, hvorefter hun ankede til Kammarrätten i Sundsvall.

13 For Kammarrätten påberåbte Anne Kuusijärvi sig artikel 22, stk. 1, litra b), nr. ii), i forordning nr. 1408/71, der har følgende ordlyd:

»1. En arbejdstager eller selvstændig erhvervsdrivende, som opfylder de i den kompetente stats lovgivning foreskrevne betingelser for ret til ydelser, i givet fald ved iagttagelse af bestemmelserne i artikel 18, og:

...

b) som efter at have opnået ret til ydelser fra den kompetente institution får tilladelse af denne institution til at vende tilbage til den medlemsstat, hvor han er bosat, eller til at flytte til en anden medlemsstats område,

...

har ret til:

...

ii) kontantydelser, der udbetales af den kompetente institution efter den for denne institution gældende lovgivning ...«

14 Anne Kuusijärvi gjorde gældende, at hun i medfør af denne bestemmelse i forbindelse med barnets fødsel også efter flytningen til Finland havde ret til fortsat udbetaling af kontantydelser ved moderskab i form af forældreydelser, og at hun havde ret hertil i samme periode som personer med bopæl i Sverige.

15 Riksförsäkringsverket, der som offentlig institution er modpart i sagen for appelretten, gjorde gældende, at Anne Kuusijärvi's ret efter svensk lovgivning til betaling af ydelser i anledning af moderskab var ophørt, fordi hun efter flytningen til Finland ikke længere opfyldte kravet om bopæl i Sverige, hvorfor hun ikke længere var omfattet af svensk lovgivning.

16 Riksförsäkringsverket henviste i den forbindelse dels til artikel 13, stk. 2, litra f), i forordning nr. 1408/71, som blev indsat ved forordning nr. 2195/91 — og hvorefter »en person, som ophører med at være omfattet af en medlemsstats lovgivning, uden at han bliver omfattet af en anden medlemsstats lovgivning i overensstemmelse med en af reglerne i ovenstående litraer eller med en af de i artikel 14 til 17

omhandlede undtagelser eller særlige regler, [er] omfattet af lovgivningen i den medlemsstat, på hvis område han er bosat, i overensstemmelse med bestemmelserne i denne lovgivning alene« — dels til artikel 10b i forordning nr. 574/72, som ligeledes blev indsat ved forordning nr. 2195/91 — og hvorefter »datoen og betingelserne for, hvornår en i forordningens artikel 13, stk. 2, litra f), omhandlet person ikke længere er omfattet af en medlemsstats lovgivning, afgøres i overensstemmelse med bestemmelserne i denne lovgivning«.

17 Da den nationale ret fandt, at det var nødvendigt at fortolke visse bestemmelser i forordning nr. 1408/71 og nr. 574/72 for at kunne afgøre den for retten verserende sag, besluttede den at udsætte sagen og at forelægge Domstolen følgende præjudicielle spørgsmål:

»1) Gælder forordning (EØF) nr. 1408/71 i det hele taget for en person, som, inden forordningen blev anvendelig i Sverige, flyttede fra Finland til Sverige og fik arbejde dér, men som, da forordningen trådte i kraft i Sverige, ikke havde arbejde på svensk område og heller ikke var rejst til Sverige som arbejdsløs, efter at forordningen var blevet gældende i Sverige, men blot opholdt sig i landet på det pågældende tidspunkt som arbejdsløs efter en tidligere beskæftigelsesperiode og på dette grundlag modtog svensk arbejdsløshedsunderstøttelse? Kan en person i denne situation således gøre gældende, at hun eller han efter den 1. januar 1994 på grundlag af bestemmelserne i forordning (EØF) nr. 1408/71 er omfattet af lovgivningen i Sverige hvad angår retten til svenske sociale sikringsydelser i form af forældreydelser ('föräldrapenning')?

Såfremt spørgsmålet besvares bekræftende, ønskes følgende spørgsmål besvaret:

2) Skal artikel 13, stk. 2, litra f), i forordning (EØF) nr. 1408/71, sammenholdt med artikel 10b i forordning (EØF) nr. 574/72, fortolkes således, at en med-

lemsstat ikke er afskåret fra at indføre krav om bopæl i landet som betingelse for, at en person, som er ophørt med at arbejde dér, fortsat er omfattet af landets lovgivning hvad angår kontantydelser ved moderskab?

3) Skal artikel 22 i forordning (EØF) nr. 1408/71 fortolkes således, at en person, som er begyndt at oppebære kontantydelser ved moderskab i en kompetent stat, fortsat har ret til disse kontantydelser ved flytning til en anden medlemsstat på de betingelser, som i øvrigt gælder efter den nævnte artikel, når blot den pågældende opfylder samtlige betingelser i den kompetente stats lovgivning, altså også et i henhold hertil gældende krav om bopæl i landet, eller skal artikel 22 fortolkes således, at denne ret består, så længe den pågældende opfylder alle de øvrige betingelser, som gælder efter den nationale lovgivning i fraflytningslandet, bortset fra et bopælskrav?«

Første spørgsmål

18 Med det første spørgsmål ønsker den nationale ret nærmere bestemt oplyst, om forordning nr. 1408/71 finder anvendelse på en person, der på det tidspunkt, da forordningen trådte i kraft i en medlemsstat, opholdt sig i medlemsstaten som arbejdsløs efter en tidligere beskæftigelsesperiode og på dette grundlag modtog arbejdsløshedsunderstøttelse i henhold til den pågældende medlemsstats sociale sikringsordning.

19 Det personelle anvendelsesområde for forordning nr. 1408/71 er fastlagt i forordningens artikel 2. Ifølge artikel 2, stk. 1, finder forordningen anvendelse på arbejdstagere og selvstændige erhvervsdrivende, som er eller har været omfattet af lovgivningen i én eller flere medlemsstater.

20 Udtrykkene »arbejdstager« og »selvstændig erhvervsdrivende«, som er anvendt i artikel 2, stk. 1, i forordning nr. 1408/71, er defineret i artikel 1, litra a). De betegner enhver person, som er forsikret i henhold til en af de sociale sikringsordninger, der er nævnt i artikel 1, litra a), mod de risici og på de betingelser, som er nævnt i denne bestemmelse (jf. dom af 3.5.1990, sag C-2/89, Kits van Heijningen, Sml. I, s. 1755, præmis 9, og af 30.1.1997, forenede sager C-4/95 og C-5/95, Stöber og Piosa Pereira, Sml. I, s. 511, præmis 27).

21 Heraf følger, som Domstolen bl.a. har udtalt i dom af 12. maj 1998, sag C-85/96, Martínez Sala (Sml. I, s. 2691, præmis 36), at en person har status som arbejdstager efter forordning nr. 1408/71, såfremt den pågældende er forsikret, eventuelt blot mod en enkelt risiko, i henhold til en tvungen eller frivillig forsikring som led i en almindelig eller særlig social sikringsordning som omhandlet i forordningens artikel 1, litra a), uanset om der består et arbejdsforhold.

22 Dette må utvivlsomt være tilfældet for en person, som er arbejdsløs i en medlemsstat, og som oppebærer arbejdsløshedsunderstøttelse i henhold til medlemsstatens lovgivning.

23 Den omstændighed, at vedkommende allerede var arbejdsløs på det tidspunkt, da forordning nr. 1408/71 trådte i kraft i den pågældende medlemsstat, og at han modtog arbejdsløshedsunderstøttelse som følge af en beskæftigelse, han havde haft før dette tidspunkt, medfører ikke, at vedkommende falder uden for forordningens personelle anvendelsesområde.

24 Artikel 94, stk. 3, i forordning nr. 1408/71 bestemmer nemlig udtrykkeligt, at der kan erhverves rettigheder i medfør af forordningen, selv om de vedrører en begivenhed, der er indtruffet, før forordningen kom til anvendelse i den pågældende medlemsstat.

25 På tilsvarende måde bestemmer artikel 94, stk. 2, i forordning nr. 1408/71, at enhver forsikringsperiode — og i givet fald enhver beskæftigelses- eller bopælsperiode — der er tilbagelagt forud for datoen for forordningens anvendelse i den pågældende medlemsstat, skal tages i betragtning ved afgørelsen af ret til ydelser efter forordningen.

26 Det første spørgsmål skal herefter besvares med, at forordning nr. 1408/71 finder anvendelse på en person, der på det tidspunkt, da forordningen trådte i kraft i en medlemsstat, opholdt sig i medlemsstaten som arbejdsløs efter en tidligere beskæftigelsesperiode og på dette grundlag modtog arbejdsløshedsunderstøttelse i henhold til den pågældende medlemsstats sociale sikringsordning.

Andet spørgsmål

27 Med det andet spørgsmål ønsker den nationale ret nærmere bestemt oplyst, om artikel 13, stk. 2, litra f), i forordning nr. 1408/71, som indsat ved forordning nr. 2195/91, er til hinder for, at en medlemsstat i sin lovgivning gør retten for en person, som helt er ophørt med at have erhvervsmæssig beskæftigelse på medlemsstatens område, til fortsat at være omfattet af medlemsstatens lovgivning, betinget af, at den pågældende bevarer sin bopæl i medlemsstaten.

28 Herom bemærkes for det første, at bestemmelserne i afsnit II i forordning nr. 1408/71, som artikel 13 er indeholdt i, udgør et sæt udtømmende og ensartede lovvalgsregler. Disse bestemmelser har ikke alene til formål at undgå en samtidig anvendelse af flere nationale lovgivninger og de komplikationer, som dette kan medføre, men også at forhindre, at personer, som er omfattet af forordning nr. 1408/71's anvendelsesområde, mister deres beskyttelse med hensyn til social sikring, fordi ingen lovgivning finder anvendelse på dem (jf. bl.a. dommen i Kits van Heijningen-sagen, præmis 12).

29 Endvidere skal det understreges, at artikel 13, stk. 2, i forordning nr. 1408/71 alene har til formål at fastslå, hvilken lovgivning der skal anvendes på personer, som befinder sig i en af de situationer, der er nævnt bestemmelsens litra a)-f). Bestemmelsen har derfor ikke til formål at fastsætte betingelserne for, om der består en ret eller en pligt til at tilslutte sig en social sikringsordning eller en bestemt sikringsgren inden for en sådan ordning. Som Domstolen flere gange har fastslået, tilkommer det lovgiver i de enkelte medlemsstater at fastsætte disse betingelser, herunder betingelserne for, at tilslutningen ophører (jf. Kits van Heijningen-dommen, præmis 19, og dom af 21.2.1991, sag C-245/88, Dalmeijer, Sml. I, s. 555, præmis 15).

30 Når medlemsstaterne fastsætter betingelserne for retten til at tilslutte sig en social sikringsordning, er de ganske vist forpligtet til at overholde de gældende fællesskabsretlige bestemmelser, og navnlig må fastsættelsen heraf ikke medføre, at de personer, der som følge af forordning nr. 1408/71 er omfattet af den pågældende lovgivning, udelukkes herfra (jf. Kits van Heijningen-dommen, præmis 20).

31 Som Domstolen har fastslået i Kits van Heijningen-dommens præmis 21, vil en bestemmelse i en medlemsstats lovgivning, hvorefter det er en betingelse for, at en person, der udøver en lønnet beskæftigelse på den pågældende medlemsstats område, kan blive tilsluttet den forsikringsordning, som er foreskrevet i denne lovgivning, at den pågældende er bosat i medlemsstaten, berøve artikel 13, stk. 2, litra a), i forordning nr. 1408/71 dens tilsigtede virkning, idet det deri bestemmes, at en person, der har lønnet beskæftigelse på en medlemsstats område, er omfattet af denne stats lovgivning, selv om han er bosat på en anden medlemsstats område.

32 Det må imidlertid fastslås, at den omstændighed, at en medlemsstats lovgivning gør retten for en person, som helt er ophørt med at have lønnet beskæftigelse på den pågældende medlemsstats område, og som dermed ikke længere opfylder betingelserne i artikel 13, stk. 2, litra a), i forordning nr. 1408/71, for at være eller fortsat at være tilsluttet den pågældende medlemsstats sociale sikringsordning, betinget af, at den pågældende har bopæl på dens område, hverken kan indebære, at forordnin-

gens artikel 13, stk. 2, litra f), mister sin tilsigtede virkning, eller at den pågældende ophører med at være omfattet af nogen lovgivning om social sikring, navnlig den lovgivning, der finder anvendelse i medfør af forordning nr. 1408/71.

33 Tværtimod har artikel 13, stk. 2, litra f), netop til formål at regulere en sådan situation, idet det bestemmes, at en person, som ikke længere er omfattet af nogen lovgivning i medfør af de øvrige bestemmelser i artikel 13, stk. 2, herunder litra a), eller i medfør af bestemmelserne i artikel 14-17 i forordning nr. 1408/71, er omfattet af lovgivningen i den medlemsstat, på hvis område han er bosat.

34 En person, som helt er ophørt med at have lønnet beskæftigelse på en medlemsstats område, og som derfor ikke længere opfylder betingelserne i artikel 13, stk. 2, litra a), og heller ikke opfylder betingelserne i nogen af de øvrige bestemmelser i forordning nr. 1408/71 for at være omfattet af en medlemsstats lovgivning, er således i medfør af artikel 13, stk. 2, litra f), og i overensstemmelse med lovgivningen i den medlemsstat, på hvis område han er bosat, enten omfattet af lovgivningen i den medlemsstat, hvor han tidligere har haft lønnet beskæftigelse, når han fortsætter med at have bopæl dér, eller i påkommende tilfælde omfattet af lovgivningen i den stat, som han er flyttet til.

35 Den svenske og norske regering har dog gjort gældende, at artikel 13, stk. 2, litra f), i forordning nr. 1408/71 kun finder anvendelse, såfremt den, som er flyttet til en anden medlemsstat, definitivt er ophørt med enhver erhvervsmæssig beskæftigelse. Efter deres opfattelse fortsætter en person, som kun er ophørt med at arbejde for en midlertidig periode, i medfør af artikel 13, stk. 2, litra a), med at være omfattet af lovgivningen i den medlemsstat, hvor han sidst var beskæftiget, også selv om han har taget bopæl i en anden medlemsstat.

36 De to regeringer har i den forbindelse henvist til dom af 12. juni 1986, sag 302/84, Ten Holder (Sml. s. 1821), hvori Domstolen kendte for ret, at artikel 13, stk. 2, litra a), i forordning nr. 1408/71 skal fortolkes således, at en arbejdstager, der ophører med den virksomhed, han har udøvet på en medlemsstats område, og som ikke har taget beskæftigelse på en anden medlemsstats område, fortsat er omfattet af lovgivningen i den medlemsstat, hvor han senest var beskæftiget, uanset hvor lang tid der

er forløbet siden beskæftigelsens og arbejdsforholdets ophør. De har tilføjet, at det bl.a. fremgår af dom af 21. februar 1991, sag C-140/88, Noij (Sml. I, s. 387, præmis 9 og 10), at det kun er arbejdstagere, som definitivt er ophørt med enhver erhvervsmæssig beskæftigelse, som falder uden for artikel 13, stk. 2, litra a), i forordning nr. 1408/71 (jf. dom af 10.3.1992, sag C-215/90, Twomey, Sml. I, s. 1823, præmis 10).

37 Den nederlandske regering og — under den mundtlige forhandling — den finske regering har indvendt, at artikel 13, stk. 2, litra a), i forordning nr. 1408/71 indeholder en udtrykkelig lovvalgsregel, som finder anvendelse i situationer som den i hovedsagen omhandlede, hvor en person, uanset hvad grunden hertil måtte være, helt er ophørt med at have erhvervsmæssig beskæftigelse i en bestemt medlemsstat og er bosat i en anden medlemsstat uden at arbejde dér. Herefter kan praksis i henhold til Ten Holder-dommen efter disse regeringers opfattelse ikke længere være gældende.

38 Kommissionen har anført, at praksis i henhold til Ten Holder-dommen fortsat må være gældende, og at artikel 13, stk. 2, litra f), i forordning nr. 1408/71 først finder anvendelse fra det tidspunkt, hvor retten til en ydelse i den stat, hvor den pågældende sidst har været beskæftiget, er ophørt, medmindre denne definitivt er ophørt med enhver erhvervsmæssig beskæftigelse.

39 Det må herom for det første fastslås, at der ikke i ordlyden af artikel 13, stk. 2, litra f), i forordning nr. 1408/71 findes noget holdepunkt for at antage, at bestemmelsen kun gælder for arbejdstagere, som definitivt er ophørt med enhver erhvervsmæssig beskæftigelse, og ikke for arbejdstagere, som kun er ophørt med at have erhvervsmæssig beskæftigelse i en bestemt medlemsstat.

40 Bestemmelsen er tværtimod affattet i så generelle vendinger, at den finder anvendelse i enhver situation, hvor en person ophører med at være omfattet af en medlemsstats lovgivning, uanset hvad grunden hertil måtte være, og ikke alene af den

grund, at den pågældende er ophørt med at have erhvervsmæssig beskæftigelse i en bestemt medlemsstat, det være sig definitivt eller midlertidigt.

41 Hvis artikel 13, stk. 2, litra f), i forordning nr. 1408/71 begrænses til kun at finde anvendelse i en situation, hvor en person definitivt er ophørt med enhver erhvervsmæssig beskæftigelse, vil bestemmelsen miste en del af sit indhold.

42 Endvidere bemærkes, at artikel 13, stk. 2, litra a), som det fremgår af den tredje betragtning til forordning nr. 2195/91, er blevet indsat i forordning nr. 1408/71 som følge af Ten Holder-dommen.

43 Ten Holder-dommen vedrørte en situation, hvor en person, som var ophørt med at have erhvervsmæssig beskæftigelse på en medlemsstats område, modtog ydelser ved sygdom i medfør af denne medlemsstats lovgivning og bosatte sig på en anden medlemsstats område uden på ny at tage beskæftigelse, mens han modtog de pågældende ydelser ved sygdom. Det fremgik ikke, at den pågældende helt var ophørt med at have erhvervsmæssig beskæftigelse, og at han ikke ville genoptage en sådan beskæftigelse i den nye bopælsstat.

44 Selv om der ikke fandtes nogen bestemmelse i afsnit II i forordning nr. 1408/71, som udtrykkeligt regulerede denne situation, fastslog Domstolen i Ten Holder-sagen, at en sådan person i medfør af artikel 13, stk. 2, litra a), fortsat er omfattet af lovgivningen i den medlemsstat, hvor han senest har været beskæftiget.

45 Det må derfor antages, at fællesskabslovgiver med indsættelsen af litra f) i artikel 13, stk. 2, i forordning nr. 1408/71 har ønsket at foretage en udtrykkelig regulering af den situation, en sådan person befinder sig i.

46 Som generaladvokaten har fremhævet i punkt 56 i sit forslag til afgørelse, fremgår dette i øvrigt af begrundelsen for det ændringsforslag fra Kommissionen, som førte til vedtagelsen af artikel 13, stk. 2, litra f). Ifølge begrundelsen var det nemlig nødvendigt at udfylde den »lakune«, som fandtes i afsnit II i forordning nr. 1408/71, og som var blevet påvist i Ten Holder-dommen. Det hedder herom i begrundelsen: »Der er nemlig ikke nogen eksplicit bestemmelse om, hvilken lovgivning der finder anvendelse på personer, som er ophørt med enhver erhvervsmæssig beskæftigelse efter en medlemsstats lovgivning, og som er bosiddende i en anden medlemsstat.«

47 Denne fortolkning bekræftes i øvrigt af en anden ændring, som fællesskabslovgiver samtidig foretog i de omhandlede bestemmelser, og som har nær forbindelse med vedtagelsen af artikel 13, stk. 2, litra f), hvilket fremgår af tredje betragtning til forordning nr. 2195/91.

48 Ifølge denne betragtning havde indsættelsen af artikel 13, stk. 2, litra f), i forordning nr. 1408/71 til følge, at det var nødvendigt at foretage en tilpasning af forordningens artikel 17, hvorefter to eller flere medlemsstater, deres kompetente myndigheder eller de af disse myndigheder udpegede organer efter aftale kan gøre undtagelser fra artikel 13 til 16.

49 Som følge af denne tilpasning kan der således nu gøres undtagelse ikke blot til fordel for personer, der har lønnet eller selvstændig beskæftigelse, men uden forskel til fordel for enhver, uanset om de udøver en sådan beskæftigelse eller ej.

50 Det fremgår af det anførte, at artikel 13, stk. 2, litra f), i forordning nr. 1408/71 dels omfatter en person, som er ophørt med at have erhvervsmæssig beskæftigelse på en medlemsstats område, og som er flyttet til en anden medlemsstat, dels ikke er til hinder for, at en medlemsstat i sin lovgivning gør det til en betingelse for at være

tilsluttet en social sikringsordning i medlemsstaten, at den pågældende har bopæl i medlemsstaten.

51 Det andet spørgsmål skal herefter besvares med, at artikel 13, stk. 2, litra f), i forordning nr. 1408/71, som indsat ved forordning nr. 2195/91, ikke er til hinder for, at en medlemsstat i sin lovgivning gør retten for en person, som helt er ophørt med at have erhvervsmæssig beskæftigelse på medlemsstatens område, til fortsat at være omfattet af medlemsstatens lovgivning, betinget af, at den pågældende bevarer sin bopæl i medlemsstaten.

Tredje spørgsmål

52 Med det tredje spørgsmål ønsker den nationale ret nærmere bestemt oplyst, om artikel 22 i forordning nr. 1408/71 er til hinder for, at det i en medlemsstats lovgivning bestemmes, at en person, som helt er ophørt med at have erhvervsmæssig beskæftigelse på medlemsstatens område, mister retten til fortsat udbetaling af forældreydelser som de i hovedsagen omhandlede, fordi den pågældende er flyttet til en anden medlemsstat.

53 I den forbindelse bemærkes for det første, at artikel 22 er indeholdt i afsnit III, kapitel 1, i forordning nr. 1408/71 under overskriften »Sygdom og moderskab«, og at det derfor er en betingelse for at anvende artikel 22, at de i hovedsagen omhandlede forældreydelse er ydelser ved sygdom eller moderskab i forordningens forstand.

54 Endvidere skal det bemærkes, som det fremgår af denne doms præmis 5, at den svenske regering, da forordning nr. 1408/71 trådte i kraft på svensk område, i medfør af forordningens artikel 5 afgav en erklæring om, at forældreydelser er ydelser i anledning af moderskab.

55 I sit indlæg for Domstolen har den svenske regering dog gjort gældende, at de i hovedsagen omhandlede ydelser nu bør betragtes som familieydelser i den forstand, hvori dette udtryk er anvendt i forordning nr. 1408/71. Dette hævdes at være en følge af Domstolens dom af 10. oktober 1996 i de forenede sager C-245/94 og C-312/94, Hoever og Zachow (Sml. I, s. 4895).

56 For at give den forelæggende ret en hensigtsmæssig besvarelse skal der herefter foretages en kvalifikation af de i hovedsagen omhandlede forældreydelser i forhold til forordning nr. 1408/71.

57 Efter Domstolens faste praksis kan en ydelse anses for en social sikringsydelse, der henhører under forordning nr. 1408/71's anvendelsesområde, såfremt den tildeles de berettigede uden nogen individuel og skønsmæssig bedømmelse af personlige behov, men efter lovbestemte kriterier og forudsat, at den vedrører én af de sociale risici, der udtrykkeligt er anført i artikel 4, stk. 1, forordning nr. 1408/71 (jf. dom af 5.3.1998, sag C-160/96, Molenaar, Sml. I, s. 843, præmis 20).

58 Hvad angår den første af disse to betingelser er det ubestridt, at bestemmelserne om tildeling af forældreydelse tillægger de berettigede en ret efter lovbestemte kriterier, og at ydelsen tildeles personer, som opfylder visse objektive kriterier, uden at der foretages en individuel og skønsmæssig bedømmelse af deres personlige behov.

59 Hvad angår den anden betingelse bemærkes, at udtrykket »familieydelser« i artikel 1, litra u), nr. i), i forordning nr. 1408/71 defineres som »alle natural- eller kontantydelser, der tager sigte på udligning af forsørgerbyrder inden for rammerne af en lovgivning som omhandlet i artikel 4, stk. 1, litra h), dog med undtagelse af de i bilag II nævnte særlige ydelser i anledning af fødsel«.

60 Det fremgår af Hoever og Zachow-dommen, at en ydelse, som skal gøre det muligt for en af forældrene at hellige sig pasningen af et lille barn, og som har til formål at anerkende det arbejde, børnepasning er, at yde godtgørelse for andre udgifter i forbindelse med pasning og opdragelse samt i givet fald at mildne de økonomiske ulemper som følge af, at der gives afkald på en indkomst ved erhvervsmæssig beskæftigelse, må ligestilles med en familieydelse i den betydning, hvori dette udtryk er anvendt i artikel 1, litra u), nr. i), og artikel 4, stk. 1, litra h), i forordning nr. 1408/71.

61 Det fremgår af sagens akter, at de i hovedsagen omhandlede forældreydelser er i overensstemmelse med disse kriterier.

62 Disse ydelser, som udbetales i anledning af et barns fødsel, udbetales til forældrene under ét i en periode på højst 450 dage, hvorunder en af forældrene har ret til ikke at arbejde, i tiden indtil barnet fylder otte år eller indtil det senere tidspunkt, hvor barnet har afsluttet sit første skoleår. Når forældrene har fælles forældremyndighed over barnet, har hver af dem ret til ydelserne i halvdelen af den periode, hvorunder de udbetales. En forælder, som har forældremyndigheden alene, kan få udbetalt forældreydelser for hele den omhandlede periode.

63 Ganske vist har moderen ret til forældreydelse fra den 60. dag inden datoen for den forventede fødsel, men inden for langt størstedelen af den periode, hvorunder ydelsen udbetales, er det den forælder, der hovedsagelig har barnet i sin varetægt, som har ret til forældreydelse, og retten kan hermed også tilkomme faderen.

64 I øvrigt er ydelsesbeløbet, på visse betingelser og med visse forbehold, fastlagt direkte på grundlag af den pågældende forælders erhvervsindtægt. Den pågældende forælder har nemlig, forudsat at vedkommende har været tilmeldt et socialforsikringskontor uden afbrydelse i mindst 240 dage inden fødslen eller datoen for den forventede fødsel, i 360 af de 450 dage, hvorunder forældreydelsen udbetales, ret til

en ydelse, der overstiger det garanterede minimumsbeløb på 60 SEK pr. dag og som regel udgør 75% af den tidligere erhvervsindtægt.

65 Disse regler viser, at forældreydelserne har til formål dels at give forældrene mulighed for at skiftes til at passe barnet, indtil det påbegynder skolen, dels i et vist omfang at udligne det indtægtstab, som den forælder, der passer sit barn, lider ved midlertidigt at give afkald på sin erhvervsmæssige beskæftigelse.

66 Under hensyn til det anførte må det ud fra de særlige bestemmelser om familieydelser, der er indeholdt i afsnit III, kapitel 7, i forordning nr. 1408/71, afgøres, om en person i Anne Kuusijärvi's situation har ret til fortsat at oppebære familieydelser, som udbetales i henhold til lovgivningen i en medlemsstat, selv om den pågældende helt er ophørt med at have erhvervsmæssig beskæftigelse på denne medlemsstats område og er flyttet til en anden medlemsstat.

67 Det bemærkes, at artikel 73 i forordning nr. 1408/71, som ændret ved Rådets forordning (EØF) nr. 3427/89 af 30. oktober 1989 (EFT L 331, s. 1), bestemmer, at »en arbejdstager eller en selvstændig erhvervsdrivende, der er omfattet af en medlemsstats lovgivning ... for de af sine familiemedlemmer, der er bosiddende på en anden medlemsstats område, [har] ret til familieydelser efter lovgivningen i førstnævnte stat, som om de pågældende var bosiddende på dennes område, jf. dog bestemmelserne i bilag VI«.

68 Som Domstolen fastslog i dom af 17. maj 1984, sag 101/83, Brusse (Sml. s. 2223, præmis 30), skaber denne artikel til fordel for den arbejdstager, der er omfattet af lovgivningen i en anden medlemsstat end den, på hvis område hans familiemedlemmer er bosat, en egentlig ret til de familieydelser, der er fastsat i den lovgivning, som finder anvendelse. Der kan ikke gøres indgreb i denne ret ved anvendelse af en

klausul i denne lovgivning, som udelukker udbetaling af familieydelser til personer, der ikke er bosat på den pågældende medlemsstats område.

69 Ifølge Domstolens praksis (jf. dom af 19.2.1981, sag 104/80, Beeck, Sml. s. 503, præmis 7 og 8, af 16.7.1992, sag C-78/91, Hughes, Sml. I, s. 4839, præmis 28, samt Hoever og Zachow-dommen, præmis 38) finder denne bestemmelse også anvendelse på en arbejdstager, som bor med sin familie i en anden medlemsstat end den, hvis lovgivning han er omfattet af.

70 Det samme gælder for artikel 74 i forordning nr. 1408/71, som ændret ved forordning nr. 3427/89, hvorved reglen i artikel 73 bringes i anvendelse på arbejdsløse arbejdstagere eller selvstændige erhvervsdrivende, der modtager ydelser ved arbejdsløshed efter lovgivningen i en medlemsstat.

71 I denne forbindelse må det fastslås, at en person, der befinder sig i samme situation som sagsøgeren i hovedsagen, hverken opfylder betingelserne efter artikel 73 eller 74 i forordning nr. 1408/71, da hverken den pågældende selv eller dennes familiemedlemmer nogen sinde har været bosat i en anden medlemsstat end den, hvis lovgivning den pågældende har været omfattet af. Dette gælder navnlig, fordi en person, som befinder sig i en sådan situation, efter at have taget bopæl i en anden medlemsstat, i medfør af artikel 13, stk. 2, litra f), i forordning nr. 1408/71 er omfattet af lovgivningen i denne medlemsstat, således som det fremgår af besvarelsen af det andet spørgsmål.

72 Det skal endvidere præciseres, at artikel 10 i forordning nr. 1408/71 — som bestemmer, at visse ydelser, hvortil der er erhvervet ret efter lovgivningen i en eller flere medlemsstater, bl.a. ikke må inddrages som følge af, at den berettigede er bosat i en anden medlemsstat end den, hvori den institution, som det påhviler at udrede ydelsen, er beliggende — kun gælder for de ydelser, som udtrykkeligt er nævnt i bestemmelsen, hvilket ikke er tilfældet for familieydelser.

73 Under hensyn til det anførte skal det tredje spørgsmål besvares med, at forordning nr. 1408/71 ikke er til hinder for, at det i en medlemsstats lovgivning bestemmes, at en person, som helt er ophørt med at have erhvervsmæssig beskæftigelse på medlemsstatens område, mister retten til fortsat udbetaling af familieydelser i henhold til denne lovgivning, fordi den pågældende er flyttet til en anden medlemsstat og bor i denne stat sammen med sine familiemedlemmer.

Sagens omkostninger

74 De udgifter, der er afholdt af den svenske, den nederlandske, den finske og den norske regering samt af Kommissionen for De Europæiske Fællesskaber, som har afgivet indlæg for Domstolen, kan ikke erstattes. Da sagens behandling i forhold til hovedsagens parter udgør et led i den sag, der verserer for den nationale ret, tilkommer det denne at træffe afgørelse om sagens omkostninger.

På grundlag af disse præmisser

kender

DOMSTOLEN (Sjette Afdeling)

vedrørende de spørgsmål, der er forelagt af Kammarrätten i Sundsvall ved kendelse af 6. august 1996, for ret:

1) Rådets forordning (EØF) nr. 1408/71 af 14. juni 1971 om anvendelse af de sociale sikringsordninger på arbejdstagere, selvstændige erhvervsdrivende og deres familiemedlemmer, der flytter inden for Fællesskabet, som ændret og ajourført ved Rådets forordning (EØF) nr. 2001/83 af 2. juni 1983, finder anvendelse på en person, der på det tidspunkt, da forordningen trådte i kraft i en medlemsstat, opholdt sig i medlemsstaten som arbejdsløs efter en tidligere beskæftigelsesperiode og på dette grundlag modtog arbejdsløsheds-

understøttelse i henhold til den pågældende medlemsstats sociale sikringsordning.

2) Artikel 13, stk. 2, litra f), i forordning nr. 1408/71, som indsat ved Rådets forordning (EØF) nr. 2195/91 af 25. juni 1991, er ikke til hinder for, at en medlemsstat i sin lovgivning gør retten for en person, som helt er ophørt med at have erhvervsmæssig beskæftigelse på medlemsstatens område, til fortsat at være omfattet af medlemsstatens lovgivning, betinget af, at den pågældende bevarer sin bopæl i medlemsstaten.

3) Forordning nr. 1408/71 er ikke til hinder for, at det i en medlemsstats lovgivning bestemmes, at en person, som helt er ophørt med at have erhvervsmæssig beskæftigelse på medlemsstatens område, mister retten til fortsat udbetaling af familieydelser i henhold til denne lovgivning, fordi den pågældende er flyttet til en anden medlemsstat og bor i denne stat sammen med sine familiemedlemmer.

Ragnemalm Schintgen

Mancini Murray Hirsch

Afsagt i offentligt retsmøde i Luxembourg den 11. juni 1998.

R. Grass H. Ragnemalm

Justitssekretær Formand for Sjette Afdeling